

مروری بر تاریخ پزشکی ایران بخش اول: ایران قبل از اسلام

دکتر سید احمد رضا خضری

خلاصه:

علم پزشکی از مشهورترین جنبه‌های تمدن ایرانی اسلامی است و ایرانیان در آن درخشندگی فراوانی داشته‌اند. زیرا هم از نظر دیرینگی که دارای حداقل ۶۰۰۰ سال سابقه است و هم از جهت تعداد فراوان دانشمندانی که در این علم پرورش یافته‌اند بر امثال و اقران برتری یافتند.

بعلاوه ایرانیان همواره مانند یک پل بین‌المللی از میراث علمی یونان و روم از یک طرف و هند و چین از طرف دیگر استفاده کرده‌اند. از آن جمله در پزشکی که آنان میراث شرقی، غربی آن را با هم درآمیخته‌اند و در تکامل آن سخت کوشیدند. نقطه اوج این تعادل فرهنگی در دانشگاه گندی‌شاپور تجلی یافت. این مرکز علمی محل تلاقی پزشکی یونانی، ایرانی، هندی یا یکدیگر بود و در نتیجه فعالیت‌های بین‌المللی آزاد یکی از استوارترین روشهای طبی جهان در آنجا شکل گرفت بطوری‌که پزشکان نام‌آور بسیاری در آنجا پرورش یافتند که همین طبیبان حاملان واقعی میراث علمی بشر به جهان اسلام و بنیادگذاران حقیقی نهضت ترجمه که انقلاب علمی صنعتی اسلام بشمار می‌رود، می‌باشند.

علم پزشکی یکی از مشهورترین جنبه‌های تمدن ایرانی اسلامی است و ایرانیان در آن درخشندگی فراوانی داشته‌اند زیرا هم از نظر پیشینه تاریخی و هم از جهت تعداد فراوان دانشمندانی که در این علم جایگاه والایی را کسب کردند، بر امثال و اقران برتری یافتند. سابقه علم پزشکی در ایران بزرگ - که فراخنای مکانی عظیمی از بین‌النهرین تا ماوراءالنهر را دربر می‌گرفته است - حداقل به ۶۰۰۰ سال پیش و تقریباً ۴۰۰۰ سال قبل از پیدایش طب در یونان می‌رسد که این موضوع با مطالعه تاریخ بابلیان و آشوریان و ایرانیان اولیه و آثار زردشتی هویدا است^(۱). گذشته از افسانه‌های تاریخی ایران باستان که پیدایش پزشکی را به جمشید چهارمین پادشاه از پادشاهان قهرمانی دوران باستان نسبت می‌دهد، چگونگی پیدایش این علم نیز مانند بسیاری از علوم دیگر در حاله‌ای از ابهام و آمیخته با افسانه‌ها و اوهام فرو رفته است.

فردوسی بزرگ حماسه‌سرای پارسی‌گوی در اثر جاودانه‌اش شاهنامه ضمن اشاره به این مطلب گفته است که